

ادامه از صفحه یک

ایشان با اشاره به اعتراف چند روز پیش یک موسسه غربی افزودند: «خود آنها می گویند ایران با توجه به ظرفیت‌های فوق العاده‌اش بنجمین کشور ثروتمند جهان است، بنابراین طبیعی است که به‌خاطر از دست دادن چنین ثروتی، عمیقاً عصبانی باشند. «حضرت آیت‌الله خامنه‌ای افزودند: «این عصبانیت همچنان ادامه دارد اما مساله اصلی و ریشه تقابل آمریکا و ملت ایران، تقابل تاریخی و ذاتی حق و باطل است، چراکه استکبار و استعمار از خون ملت‌ها تغذیه می‌کنند و انقلاب اسلامی در مقابل این ظلم آشکار ایستاده و برای بیدار کردن ملت‌ها نیز تلاش کرده است.» رهبر انقلاب اسلامی، شنیده‌شدن فریاد «مرگ بر آمریکا» در کشورهای متعدد را بی‌سابقه و نشانه‌ای از موفقیت ایران برشمردند و خاطرنشان کردند: «استکبار تلاش می‌کند ملت‌ها را با «ایران‌هراسی»، «اسلام‌هراسی» یا «شیعه‌هراسی» گمراه کند، اما ملت‌ها ذاتاً با ایران اسلامی دشمنی ندارند و هرچا حقیقت روشن بشود، از آن حمایت می‌کنند.» رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر پرهیز از سهل‌انگاری و سهل‌اندیشی در زمینه علت واقعی و اصلی دشمنی ظالمان جهانی با ایران افزودند: «علت اصلی این دشمنی، «ماهیت و حقیقت حرکت عظیم انقلاب اسلامی، شجاعت، فداکاری و وفاداری ملت و پابندی مستمر و کامل نظام به مبانی انقلاب اسلامی» است که اگر به توفیق الهی، این حرکت به نتایج مورد نظر خود دست یابد، بساط استکبار و استعمار غرب را برمی‌چیند.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با استناد به آیات قرآن مجید افزودند: «فرعون می‌دانست موسی حق است اما دشمنی می‌کرد و خدا به حضرت موسی گفت «نرسید، حرکت کنبد من با شما هستم» که این خطاب امروز عیناً به ملت ایران است که در مقابل دشمنی آگاهانه فراعنه عالم، ایستاده است.»

ایشان پیروزی انقلاب و تشکیل جمهوری اسلامی را مقدماتی برای شکل‌گیری «تمدن اسلامی متناسب با داوران فعلی» دانستند و خاطرنشان کردند: «اگر خدا اراده نکرده بود، این مقدمات فراهم نمی‌شد.» رهبر انقلاب اسلامی سخنان شان در جمع هزاران نفر از مردم قم را با بیان نکاتی مهم خطاب به مسئولان و مردم ادامه دادند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در مهم‌ترین توصیه خود به مسئولان به‌خصوص دولتمردان تأکید کردند: «اولویت کاری خود را حل مشکلات معیشتی مردم به‌ویژه قشرهای ضعیف قرار دهید، چرا که این مساله اهمیت ویژه‌ای دارد.» رهبر انقلاب با اشاره به تمرکز دشمن بر مسائل معیشتی مردم گفتند: «منابع کشور کم است اما چرا با وجود تذکرات مکرر، جریان‌ها و افرادی، ظالمانه این منابع را می‌بلعند و با دلال بازی و انحصارطلبی در تجارت، مانع پیشرفت کشور می‌شوند و در تقویت تولید داخلی کارشکنی می‌کنند.» رهبر انقلاب بار دیگر مهم‌ترین کار امروز مسئولان را رسیدگی به مشکلات معیشتی مردم و افزودند: «البته این کار فقط با پول پخش کردن حاصل نمی‌شود، باید مراقب جریان‌ها و دودست‌های خطرناک و مضر بود، همچنان که این مسائل را بارها با جزئیات در جلسات کاری به مسئولان ذکر داده‌ایم.» ایشان، کار و تلاش و خدمت به انقلاب ایران عزیز و ملت بزرگ را نعمتی الهی خواندند و به مسئولان و دولتمردان تأکید کردند: «قدر نعمت مسئولیت در نظام اسلامی را بدانید و به‌لوازم قدرشناسی از آن یعنی «مراقبت در حرف و رفتار، پرهیز از گرایش به اشرافی‌گری و اسراف و رفتارهای طاغوتی» پایبند باشید و تلاش کنید مسیر حرکت شما همواره به سمت الگوی رفتاری و مدیریتی امیرمومنان باشد.» «شجاعت» و «عقلانیت» دو نکته مهم و تذکر

دیگر رهبر انقلاب خطاب به مسئولان بود. ایشان افزودند: «در مقابل توپ و تشر و یاهو گویی‌های آمریکا و اروپا پس‌نزدید و بایستید و بدانید که اینپناهه تهدید، نه «وعده و قول» نه حتی امضايشان اعتبار ندارد.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حرف‌های بی‌ربط برخی غربی‌ها را به حرف‌های دلقت‌هاتشبيه کردند و افزودند: «آنها به ایران توصیه می‌کنند حقوق بشر را از سعودی‌ها یاد بگیرد؛ آیا این، حرف یک دلقک نیست؟» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای خاطرنشان کردند: «رفتار صحیح و عقلانی وظیفه مسئولان است، چرا که با احساسات صرف، نمی‌شود کشور را اداره کرد البته احساسات به‌عنوان پشتوانه عملی شدن تصمیمات عقلانی لازم است.» «شناخت، قدردانی و استفاده از ظرفیت‌های درونی به‌ویژه جوانان» دیگر توصیه‌موکدر رهبر انقلاب اسلامی به مسئولان و دولتمردان بود. ایشان افزودند: «جوانان می‌توانند گره‌های دستگاه‌ها را باز کنند، بنابراین به آنها مراجعه کنید و قدرشان را بدانید چرا که حتی بلندپروازی‌ها آنها خوب است و کشور را به جلومی‌برد.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بخش پایانی سخنان شان، مردم را نیز به کمک به مسئولان توصیه کردند و افزودند: «بخش مهم تقویت تولید داخلی در زمینه‌های کیفی و توزیعی، به تولیدکننده و فروشنده و معازدهار مردم مربوط می‌شود.» ایشان گفتند: «امسال سال تقویت تولید کالاهای ایرانی بوده است، اما الان در آخر سال باید ببینیم چقدر در این زمینه پیش رفت‌ایم و چه کارهایی کرده‌ایم.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای حضور در صحنه‌های انقلاب را بهترین کمک مردم به کشور دانستند و افزودند:

«دشمن در تلاش است باشایعه‌سازی و تهمت‌پراکنی مردم را مضطرب کند و به‌جان یکدیگر بیندازد که البته نمی‌تواند، اما مردم باید با این شگردهای دشمن مقابله کنند.» ایشان خاطرنشان کردند: «انقلاب و نظام با خواست و حمایت مردم شکل گرفته و استمرار یافته اما مستکبران با وقاحت تمام مردم را به مقابله با همین نظام فرامی‌خوانند که لازم است مردم در مقابل این تبلیغات ایستادگی و علیه آن حرکت کنند و جوانان با هوشمندی، فضای مجازی را به ابزاری برای زدن تودهنی به دشمنان تبدیل کنند.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تحریر‌ها را با بحث فشار و بروز مشکلاتی برای کشور دانستند و افزودند: «آمریکایی‌ها با خوشحالی می‌گویند تحریم کنونی ملت ایران در تاریخ سابقه ندارد اما ملت ایران ان‌شاء‌الله در این زمینه شکستی به آنها می‌دهد که در تاریخ بی‌سابقه باشد.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به تحریم کامل ملت ایران در دوران دفاع مقدس افزودند: «دشمنان حتی به ما سیم خاردار نمی‌دادند اما ملت و مسئولان، آن تحریم‌ها را به زمینه‌ای برای تکیه بر درون و شکوفایی استعدادها تبدیل کردند، به گونه‌ای که همان مسیر، امروز ایران را به قدرت بی‌نظیر منطقه تبدیل کرده است.»

رهبر انقلاب تأکید کردند: «باید با درس‌گیری از این تجربه درخشان و تکیه بر جوانان، تحریم کنونی را به وسیله‌ای برای کار و تلاش و شکوفایی تبدیل کنیم و با این‌نیازی از دیگران به‌جایی برسیم که آنها نیازمند ایران عزیز باشند.» حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تأکید کردند: «به فضل الهی و در پرتو مقاومت و هوشیاری مردم و مسئولان و کار و تلاش بی‌وقفه، با تحریر‌ها و مشکلات عبور خواهیم کرد و همچنان که در جنگ تحمیلی صدام را به خاک سیاه نشاندیم و به درک اسفل رفت، جمهوری اسلامی هر روز موفق‌تر و زنده‌تر خواهد بود و دشمنان ملت در آمریکا و غرب به سرنوشت صدام دچار خواهند شد.»

آمریکا با باز کردن کانال چابهار به دنبال تک‌گزینه‌ای کردن روابط اقتصادی ایران است

تیغ دولب معافیت تحریمی در چابهار

عزیزالله
دولب

۱۵ آبان گذشته خبری از سوی مقامات آمریکایی در رسانه‌ها منتشر شد مبنی بر اینکه بندر چابهار از تحریم‌های جدید آمریکا علیه ایران که بعد از خارج شدن این کشور از برجام بازگشته‌اند، معاف شده است. در جزئیات این خبر گفته شده بود هندی‌ها توانسته‌اند ضمن رایزنی با آمریکا مجوز استفاده خود از این بندر و ارسال کالا به افغانستان را بگیرند. سپس تحلیل‌های متفاوتی درخصوص چرایی این معافیت و دستاوردهای آن برای ایران منتشر شد؛ تحلیل‌هایی که بعضاً با شادی زایدالوصفی از یک اتفاق بسیار بزرگ در جریان شکست تحریم‌های آمریکا علیه ایران یاد می‌کردند. «فرهیختگان» در شماره امروز خود به مرور جزئیاتی از این معافیت تحریمی در کنار همکاری‌های ایران و هند در بندر چابهار می‌پردازد. این نکته را باید گفت که در زمان نگارش این گزارش، محمود جواد ظریف، وزیر امور خارجه در راس هیاتی بلندپایه از مقامات دیپلماتیک و اقتصادی برای رایزنی درخصوص توسعه همکاری‌ها با هند، در دهلی‌نو به سر می‌برد و موضوع چابهار نیز یکی از سرفصل‌های مذاکراتی وی با مقامات هندی است.

چرا چابهار برای تجارت خارجی مهم است؟

هند و چین به‌عنوان دو قدرت بزرگ جهانی، رقیب اقتصادی هم‌به‌شمار می‌روند. یکی از نقاط هدف این کشورها دسترسی آسان به غرب آسیا است؛ منطقه‌ای که از افغانستان و پاکستان شروع شده و تا شرق اروپا ادامه می‌یابد. برای این هدف کشتی‌های چینی باید از دریای چین حرکت کرده، خود را به اقیانوس هند برسانند و از آنجا یا از طریق خاک کشورهای خاورمیانه یا از طریق دریای سرخ خود را به غرب آسیا برسانند. هندی‌ها البته به علت مجاورت با اقیانوس فاصله کمتری را باید طی کنند، اما آنها نیز در غرب آسیا همان دوراهی چین را پیش‌رو دارند. چینی‌ها اما برای رسیدن به مرزهای خاورمیانه یک راه دیگر هم دارند؛ اینکه از مسیر زمینی محموله‌هایشان را از غربی‌ترین استان خود یعنی سین‌کیانگ که از جنوب با تاجیکستان و منطقه کشمیر هم‌مرز است، عبور دهند، وارد پاکستان شوند و مستقیم به دریای عمان بروند تا حداقل بخش مهمی از مسیر را قیچی کرده باشند و با هند مساوی شوند.

چینی‌ها با علم به رقابت و به عبارت دقیق‌تر چالش سنتی و عمیق میان هند و پاکستان، تا مدت‌ای سراغ بندر مهم کراچی و بعداً گوادر در جنوب پاکستان و در جوار دریای عمان رفتند. آنها با قراردادهای سنگین مالی تجهیز بندر گوادر و گسترش

راه‌های ترانزیت زمینی آن به سمت شمال را در دستور کار قرار دادند و توانستند کریدور مهمی را از آن خود کنند. آنها البته علاقه زیادی دارند تا به جای رفتن به دریای سرخ و کانال سوئز که هم دور تر است و هم بر نامانی آن افزوده شده، مسیر را کوتاه کنند و از مسیر ریلی به منطقه بالکان و... برسند. در این بین هم چینی‌ها و هم هندی‌ها می‌دانند که امنیت بالای ایران در مقایسه با کشورهای منطقه بهترین مسیر رسیدن به کشورهای چون ترکیه، ارمنستان، گرجستان و حتی اوکراین است. هندی‌ها اما برای رسیدن به آسیای میانه و آسیای غربی محدودیت استفاده از مرزهای غربی خود با پاکستان را پیش‌رو دارند، لذا باید از مسیر دریا پاکستان را دور بزنند و به غرب این کشور برسند. از این‌رو آنها چابهار و استفاده از ظرفیت آن را مورد توجه قرار دادند و در جریان مذاکراتی که در دولت دهم و یازدهم داشتند، نهایتاً قراردادی را در اردیبهشت ۹۴ با ایران منعقد کردند که براساس آن اپراتور هندی (IPGL) مسئولیت توسعه و بهره‌برداری از بندر شهید بهشتی چابهار را برعهده گرفت. هندی‌ها البته از این مسیر تلاش می‌کنند ابتدا خود را به افغانستان و بازار نوظهور آن برسانند و بعداً بتوانند دسترسی مهمی به کشورهای شمالی ایران تا روسیه داشته باشند.

چه کسی قرار است از چابهار بهره ببرد؟ سود ایران چقدر است؟

انقلاب بود، اما با کوتاهی مسئولان داخلی یا کندی همراه شد را محدود کند. درباره مورد ب می‌توان به داده‌ها و آمارهای متعددی که از حجم و روش تجارت میان ایران و افغانستان وجود دارد، اشاره کرد؛ اطلاعاتی که همگی متفق القول می‌گویند به لحاظ جغرافیایی به هیچ‌عنوان امکان محدود کردن صادرات میعانات ایران به افغانستان وجود ندارد. افغانستان به صورت جدی نیازمند کالاهای استراتژیک اینچینی است و سریع‌ترین، مطمئن‌ترین و مقرون‌به‌صرفه‌ترین مسیر واردات از ایران است. در کنار این، از آنجایی که ایران و افغانستان به صورت سنتی و با استفاده از حواله‌های مختلف از طریق صرافی‌ها این مبادلات را انجام می‌دهند و اساساً نیازی به استفاده از کانال‌های بانکی برای این کار ندارند، امکان تحریم و محدودسازی آن از سوی آمریکایی‌ها وجود ندارد. علاوه‌بر اینها بررسی آماری روابط اقتصادی ایران و افغانستان در سال‌های اخیر نشان می‌دهد با وجود تحریم‌ها سطوح همکاری دو کشور از ۲۴ میلیون دلار در سال ۲۰۰۱ به بیش از دو میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسیده است، لذا باید این نکته مهم را در نظر داشت که اگر دو کشور همسایه ایران و افغانستان تاکنون به‌صورت غیرقابل رصد مبادلات تجاری خود را انجام می‌داده‌اند، وارد کردن این مبادلات به کانال‌های قابل‌رصد و شناسایی برای آمریکایی‌ها و کشورهای هم‌پیمان آنها تا چه حد می‌تواند مخاطره ایجاد کند.

واقعیت معافیت تحریم چابهار چیست؟ چقدر باید خوشحال باشیم؟

با توجه به توضیحاتی که گفته شد، آنچه در این متن مورد اشاره و بحث قرار می‌گیرد، نه‌بندر چابهار و فعالیت‌های آن که از دیدگاه ما مهم‌ترین اقدام عباس آخوندی در پنج سال فعالیتش در دولت‌های یازدهم و دوازدهم به شرط رعایت ملاحظات فنی، همین انعقاد قرارداد توسعه چابهار با هندی‌ها بوده، بلکه از ریزایی منطق معافیت از تحریم ارائه‌شده برای بندر چابهار از نگاه کلان یا به عبارت دقیق‌تر بررسی نسبت این معافیت با الگو و ساختار تحریم ایران از سوی آمریکا است.

تحریم‌های لجستیکی که شامل حال چابهار شده، نوع دیگری از تحریم‌هاست که در کنار تحریم‌های مالی از سوی آمریکا علیه ایران وضع شده است. تاکنون آمریکایی‌ها در تشدید و تثبیت تحریم‌های مالی بیشتر از تحریم‌های لجستیکی موفق بوده‌اند، از این‌رو به نظر می‌رسد الگوهای نسبتاً موفق‌ی که در زمینه تحریم‌های مالی کسب کرده‌اند، برای توسعه و تقویت تحریم‌های لجستیکی نیز استفاده کنند.

بررسی دوره قبلی تحریم‌ها نشان می‌دهد الگوی تحریمی ایران دارای یک ویژگی مهم و حساب‌شده بوده است؛ اینکه آمریکایی‌ها تلاش می‌کنند تمامی کانال‌های مرادواتی ایران با خارج از کشور را شناسایی کنند و براساس محاسباتی همه این کانال‌ها را مسدود کرده و تنها یک کانال مرادواتی با خارج را باز بگذارند تا ایران، هم از ادامه تلاش‌های خود برای شکستن تحریم‌ها کوتاه بیایند و هم اینکه همه فعالیت‌های خود را به کانال نظارت‌پذیری که آمریکا مشخص کرده منتقل کنند.

به عبارتی آمریکایی‌ها در ادوار مختلف تحریم، به دنبال محدود کردن صد درصدی ایران در بدو امر نبوده‌اند و همیشه به گونه‌ای رفتار کرده‌اند که هم به لحاظ رسانه‌ای و افکار عمومی بتوانند فضای فشار ناشی از تحریم‌های

نابرابری در جذب سرمایه خارجی

اما گوادر و چابهار دو بندر همسایه هستند که در فاصله حدود ۱۵۰ کیلومتری یکدیگر قرار دارند. طبق اخباری که در رسانه‌ها منتشر شده، هندی‌ها برای تجهیز چابهار قرار است پس از گذشت ۱/۵ سال که مربوط به قرارداد کوتاه‌مدت ما با آنهاست، در بلندمدت که در قراردادی ۱۰ ساله جزئیات آن ذکر شده، حدود ۵۰۰ میلیون دلار در این بندر هزینه کنند، این در حالی است که چینی‌ها برنامه بلندمدتی را به سرمایه‌گذاری ۴۵ میلیارد دلاری در پاکستان برای اتصال خاک خود به بندر گوادر از سال ۹۴ آغاز کرده‌اند. علاوه‌بر این باید گفت هدف نهایی چینی‌ها برای ترانزیت کالا از گوادر در افق ۳۰ ساله، حدود ۴۰۰ میلیون تن کالا در سال است، در حالی که هدف هند در فاز نهایی چابهار که در قرارداد ۱۰ ساله با ایران ذکر شده است، از ۸۰ میلیون تن کالا در سال فراتر نخواهد رفت. استفاده از مسیر ترانزیتی چابهار علاوه‌بر اینکه امنیت بالایی را نسبت به کشورهای دیگر منطقه برای حمل‌ونقل کالا ایجاد می‌کند و راه‌هندی را برای دور زدن رقیب سنتی خود در منطقه (پاکستان) هموار می‌سازد، می‌تواند هزینه‌های دهلی‌نو برای صادرات کالا به افغانستان و کشورهای آسیای غربی را تا یک‌سوم کاهش دهد.

مورد آخر اما واضح‌تر از دو گزاره قبلی است، چرا که به وضوح نشان می‌دهد به هیچ‌عنوان قرار نیست کالای غیرتحریمی از این مسیر ترانزیت شود و احتمالاً تنها افغانستان قرار است به‌صورت عمده به کالاهای ترانزیتی این بندر دسترسی داشته باشد. از این‌رو مشخص می‌شود از معافیت صادرشده هندوستان و بعد افغانستان قرار است بیشترین سود را ببرند.

سود معاون امور بندری و اقتصادی سازمان بنادر و دریانوردی درخصوص قرارداد ایران با هند این گونه توضیح می‌دهد که سرمایه‌گذاری اصلی در چابهار بعد از قراردادی که مربوط به ۱/۵ سال آینده است، آغاز خواهد شد. علت این امر هم این است که تجهیزات بنادر گران‌قیمت هستند و در شرایط خاص تحریمی ایران، هندی‌ها نیاز به چنین فرصتی برای آغاز فاز اصلی کار خود در چابهار دارند.

با توجه به گزاره‌های فوق می‌توان این گونه استنباط کرد که اولاً هنوز معلوم نیست معافیت چابهار چه شرایطی دارد و باید برای مشخص شدن آن صبر کرد، دوم اینکه فعلاً با آن چیزی که در رسانه‌ها گفته شده، سود اصلی را هند و افغانستان خواهند برد و سوم اینکه حدود دو سال با آغاز عملیات اصلی اجرایی در بندر چابهار از سوی هندی‌ها فاصله داریم و لذا سود حداقلی ایران نیز فعلاً نسیه‌است و دو سال آینده مشخص خواهد شد که سرمایه‌گذاری اصلی هندی‌ها صورت می‌پذیرد یا خیر.

پابرجا ماندن، علاقه‌ای ندارند با آمریکایی‌ها نیز درگیر شوند، لذا به احتمال فراوان اپراتور هندی به ملاحظات و مطالبات آمریکا پایبند خواهد ماند؛ مطالباتی که دو وجه مهم خواهد داشت، اولاً کوتاه‌نایمانی از لیست کالاهای ممنوعه برای صادرات از ایران یا واردات به ایران و دوم ارائه اطلاعات تجارت چابهار به آمریکا.

از سوی دیگر افتادن ایران در این مسیر باعث وابسته شدن حداکثری ایران به این کانال و اپراتور آن یعنی شرکت هندی IPGL خواهد بود و احتمالاً پس از مدتی برای اینکه این مسیر هم قطع نشود، طرف ایرانی خود تلاش خواهد کرد با تبعیت از تحریم‌های آمریکا، شرکت هندی را همکار خود نگه دارد و لذا با مفروض دانستن احتمالی این اتفاق، برای اولین بار طرف ایرانی با دست خود تحریم‌های آمریکا را اجرایی خواهد کرد.

از این‌رو با مدنظر داشتن اینکه چابهار باید پابرجا بماند و فعالیت‌های آن با هند و سپس کشورهای دیگر توسعه یابد، باید گفت اگر ایران خود را به چابهار محدود سازد، به احتمال فراوان در آینده‌ای نه‌چندان دور همین مسیر حداقلی هم مسدود خواهد شد و از همین منظر با اطمینان بالایی می‌توان توضیح داد که تنها ضامن بقای چابهار ایجاد مسیرهای دوم و سوم و... است، چرا که اگر ایران بتواند مسیرهای دیگری را که از نظارت آمریکایی‌ها به دور است، در مدت کوتاهی ایجاد کند، آمریکا مجبور خواهد بود معافیت‌های چابهار را تا زمانی که تلاش‌هایش برای تک‌کاناله کردن ایران به ثمر نرسیده، تمدید کند، بنابراین می‌تلید که ایران امروز سبوی هند، تلاش ویژه‌ای برای تکثیر کانال‌های مرادواتی با خارج مانند آنچه در چابهار با هندی‌ها شکل گرفته، داشته باشد تا هم چابهار حفظ شود و هدف آمریکا برای نظارت‌پذیر شدن همه تجارت خارجی ایران ناک‌ام بماند و هم در طول زمان بتواند تحریم‌های آمریکا را به‌طور کامل بشکند.